

La vall del riu Corb: *paisatges íntims*

MODEST CORBELLA
FOTOGRAFIES: GUIMERA.INFO

“...Per la meua part he de dir que, en aquest racó de món, sento l'esperit tan íntimament lligat amb la terra que mai m'havia trobat tan català. Els arbres, els ocells, els poblets i les masies d'aquesta comarca tenen un color i la gent del país un geni i uns costums tan de casa, que em sembla que no he vist altra cosa ni he conegut altres persones en ma vida. Aquí tot és català pur i castís, sense barreja de cosmopolitisme en el llenguatge, en els costums, ni en les idees...”

Amb aquesta exaltació s'expressava l'escriptor Josep Coroleu després de visitar la vall del Corb l'agost de 1892, fa més de cent anys.

Entrant a la vall per la capçalera del riu que neix a Rauric, prop de Santa Coloma de Queralt, el viatger es va trobant un seguit de petits poblets que comparteixen una identitat pròpia tot i pertànyer a tres comarques diferents: la Baixa Segarra, la Conca de Barberà i l'Urgell. Després d'uns quaranta quilòmetres de recorregut, el Corb desemboca al riu Segre prop de Vilanova de la Barca, a la comarca del Segrià.

“... Jo en diria de bona gana la vall de les Papallones. No crec que enlloc del món n'hi hagi tantes ni de tantes varietats de forma i de color com en aquesta poètica

fondalada. Voletegen per tot arreu: al voltant de les moreres i dels rosers silvestres, entorn dels arbres i dels romanins. Són aquí com en país conquerit; res les esporugueix; se us posen a la mà o a l'espatlla amb la mateixa tranquil·litat que es gronxen al cim d'una flor d'espígol...”

UNA VALL BEN CONSERVADA I UN BONIC CONJUNT DE POBLES

Els pobles de la vall del Corb formen un conjunt que s'integra harmònicament en l'entorn de bosc i de conreu de cereals, ametllers, oliveres i vinya. Els nuclis de població mantenen un encant i una qualitat estètica força especial. Les cases de pedra, refetes i molt millorades en els últims anys, i els carrers ben arregjats conviden a passejar-hi. Són pobles petits, ben

LA VALL DEL RIU CORB

Monestir de la Bovera

En la pàgina anterior, vista del poble de Llorac

Monasterio de la Bovera

En la pàgina anterior, vista del pueblo de Llorac

LA VALL DEL RIU CORB

Vista parcial de la vall

Vista parcial del valle

repartits pel territori i propers els uns dels altres, de tal manera que a peu o en bicicleta podem visitar-ne uns quants en un sol dia i, a més, fruit del paisatge i de l'arquitectura popular (molins, marges, cabanes, pous...). Un paisatge que canvia de fesomia amb el pas de les estacions.

“... Els pobles de la vall del Corb són un poema de rusticitat, amb els seus carrers que davallen cap al riu, les seves cases de pedra negra construïdes sense calç ni argamassa i els seus voltants coberts de frondositats on xerrotegen els ocells a tothora.

A la posta del sol, quan els darrers raigs de l'astre dauren els campanars i les esglésies, es gaudeix, des del fons de la

vall, d'un quadre admirable, fet exprés per al pinzell de Modest Urgell i per a la ploma de Narcís Oller. No recordo haver vist tanta poesia en un paisatge des del jorn que vaig veure les ruïnes de la Roma Antiga...”

Bona part dels pobles es troben a l'altiplà, en localitzacions que permeten perspectives excel·lents sobre la plana de Lleida, el Pirineu i les terres del voltant. Aquest fet és el que motivà el seu naixement com a pobles, a redós de castells i torres que consolidaven a poc a poc l'assentament dels catalans en aquesta zona durant l'època medieval.

“...A dreta i esquerra de la vall s'estenen les muntanyes, que formen com el primer graó d'una sèrie d'observatoris,

puig com més es puja més van engrandint-se les perspectives i, darrere d'aquelles altures, en surten d'altres, amb noves valls i nous panorames. És un espectacle molt comú en la nostra terra catalana que li dona certa semblança amb Escòcia...”

En tots els pobles l'element més valuós que s'ha conservat és l'església. A partir de la visita a les diverses esglésies es pot fer un intens recorregut pel romànic, el gòtic, el barroc, el neoclàssic i, fins i tot, el modernisme. Cal destacar, pel seu gran interès, les romàniques de Sant Pere de Savella i Sant Blai del Fonoll, a més dels monestirs de Vallbona, Vallsanta i la Bovera, que configuren l'anomenada Ruta del Cister de la vall del Corb.

“... No cal dir com fuig de pressa el temps en un país així, sobretot si es té la sort que jo he tingut de trobar-hi companys immillorables, incapaçs de confondre la cortesia amb l'afectació, ni l'afabilitat amb la grolleria. Me'n vaig amb greu recança i amb ferm propòsit de tornar-hi si Déu ho vol. Millor elogi del país no sabria fer-lo.” ■

Notes:

El text en cursiva és una adaptació de l'article publicat a la revista “La Renaixença” per l'escriptor erudit catalanista Josep Coroleu amb motiu de la seva visita a la vall del Corb a primers d'agost de 1892.

L'altra part del text correspon a l'article de Jordi Blay “La conca del riu Corb”, publicat al diari El Punt el 17 de desembre de 2000.

LA VALL DEL RIU CORB

Vista del poble de Rauric

En la pàgina següent, castell fortaleza. Ciutadilla

Vista del pueblo de Rauric

En la página siguiente, castillo fortaleza. Ciutadilla

BIBLIOGRAFIA

- Autors varis. *Els monestirs cistercencs de la Vall del Corb*. Tàrraga: Grup de Recerques de les Terres de Ponent, 1989.
- Autors varis. *Estudis sobre Guimerà i la vall del Corb*. Tàrraga: Grup de Recerques de les Terres de Ponent, 1983-1984. 2 vol.
- Autors varis. *L'Alta Vall del Corb. Passejant o pedalant*. Montblanc: Consell Comarcal de la Conca de Barberà, 2003.
- Autors varis. *La Bovera i el riu Corb. L'Ondara, Verdú i el Corb*. Tàrraga: Consell Comarcal de l'Urgell, 2005. (Camins de l'Urgell)
- Boleda i Cases, Ramon; Duch i Mas, Joan; Gelabert i Fontova, Daniel; Piquer i Jover, Josep Joan; Vallverdú i Aixalà, Josep. *La vall del Corb*. Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs, 1986.
- Borí, Pau. *Batecs del Corb. Trenta-tres figures per a un paisatge*. Lleida: Pagès Editors, 2005.
- Capdevila i Capdevila, Joaquim. *La vall del riu Corb*. Maldà, 2000. (inèdit)
- Collados, Tana. "La vall del riu Corb. Un passeig deliciós per un oasi del secà". *Descobrir Cuina*. [Barcelona], gener de 2003.
- Coll i Gilabert, Antoni. "La vall del Corb". *Diari de Tarragona*. [Tarragona], 16 setembre de 2003.
- Corbella i Llobet, Domènec. *Vallfogona. Aigua i poesia a la vall del Corb*. Barcelona: Editorial Claret, 1999.
- Duch, Joan; Gonzalvo, Gener; Foix, Lluís. *La vall del Corb*. Vallbona de les Monges: March Editor, 2003.
- Giríbet, Joan Ramon. "La vall del Corb, uns lligams històrics separats per dues comarques". *Urgell - Segarra*. [Lleida](s.d.).
- Manau, Xavi. "La vall del Corb, entre pobles i castells". *Ara Lleida*. [Lleida] núm. 21. (primavera-estiu de 2001).
- Pané, Francesc. "La vall del Corb". *La Mañana* [Lleida] 7 de novembre de 2000.
- Ribas, Maria Assumpció. *L'aventura de la vall del Corb*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983.
- Satorres, Gregori; Duch, Joan (dibuixos). *La vall del Corb, imatge i poesia*. Santes Creus: Fundació Roger de Belfort, 1979.
- Santemasses, Josep. "La vall del Corb". *El Punt*. 3 de gener de 2007.
- Torres, Jaume. *Els molins del riu Corb*. Bellpuig: Estudis de Sant Martí, 1986.
- Torres i Benet, Miquel. "Arquitectura i art gòtic del segle XIV a la Vall del Corb". *URTX, revista cultural de l'Urgell* [Tàrraga], núm. 19 (2006).
- Vidal, Vidal. "La Vall del Corb". A *Del Pirineu a l'Ebre*. Barcelona: Ed. Proa, 1999, p. 207-218.
- Vidal, Vidal. "Vall del Corb". *Presència*. [Barcelona], (1 de juny de 2007).
- Xicoy i Comas, Enric. "La vall del Corb. Un territori amb història". *Descobrir Catalunya* [Barcelona], núm. 41, (març de 2001).

El valle del río Corb: paisajes íntimos

MODEST CORBELLA

“... Por mi parte debo decir que, en este rincón del mundo, siento el espíritu tan íntimamente ligado a la tierra que nunca me había encontrado tan catalán. Los árboles, los pájaros, los pueblecitos y las masías de esta comarca tienen un color, y la gente del país un carácter y unas costumbres tan de casa, que me parece que no he visto otra cosa ni he conocido otras personas en mi vida. Aquí todo es catalán puro y castizo, sin mezcla de cosmopolitismo en el lenguaje, las costumbres, ni las ideas...”

Con esta exaltación se expresaba el escritor Josep Coroleu después de visitar el valle del Corb en agosto de 1892, hace más de cien años.

Accediendo al valle por la cabecera del río que nace en Rauric, cerca de Santa Coloma de Queralt, el viajero va hallando una serie de pueblecitos que comparten una identidad propia pese a pertenecer a tres comarcas distintas: la Baixà Segarra, la Conca de Barberà y el Urgell. Después de unos cuarenta kilómetros de recorrido, el Corb desemboca en el río Segre cerca de Vilanova de la Barca, en la comarca del Segrià.

“... Yo lo denominaría de buena gana el valle de las Mariposas. No creo que en ningún lugar del mundo existan tantas variedades de forma y color como en esta poética hondonada. Revolotean por todas partes: alrededor de las moreras y los rosales silvestres, en las proximidades de los árboles y romeros. Están aquí como en la tierra conquistada: nada las atemoriza; se posan en la mano o el hombro de las personas con la misma tranquilidad que se balancean sobre una flor de lavanda...”

UN VALLE BIEN CONSERVADO Y UN HERMOSO CONJUNTO DE PUEBLOS

Los pueblos del valle del Corb forman un conjunto que se integra armónicamente en el entorno de bosque y cultivo de cereales, almendros, olivos y viña. Los núcleos de población mantienen un encanto y una calidad estética bastante especial. Las casas de piedra, rehabilitadas y muy mejoradas en los últimos años, y las calles bien ordenadas invitan a pasear por ellas. Son pueblos pequeños, bien repartidos por el territorio y próximos unos de otros, lo que nos permite visitar

varios de ellos a pie o en bicicleta en un solo día y, además, disfrutar del paisaje y la arquitectura popular (molinos, márgenes, cabañas, pozos...). Un paisaje que cambia de fisonomía con la sucesión de las estaciones.

“... Los pueblos del valle del Corb son un poema de rusticidad, con sus calles que descienden hacia el río, sus casas de piedra negruzca construidas sin cal ni argamasa y sus cercanías cubiertas de frondosidades donde los pájaros parlotean a todas horas.

En la puesta del sol, cuando los últimos rayos del astro doran los campanarios y las iglesias, se observa con deleite, desde el fondo del valle, un cuadro admirable, creado expresamente para el pincel de Modest Urgell y para la pluma de Narcís Oller. No recuerdo haber visto tanta poesía en un paisaje desde el día en que vi las ruinas de la Antigua Roma...”

Buena parte de los pueblos se encuentra en el altiplano, en localizaciones que permiten gozar de perspectivas excelentes sobre la llanura de Lérida, el Pirineo y las tierras circundantes. Este hecho motivó su nacimiento como pueblos, al abrigo de castillos y torres que consolidaban poco a poco el asentamiento de los catalanes en esta zona durante la época medieval.

“... A derecha e izquierda del valle se extienden las montañas que forman una especie de primer peldaño de una serie de observatorios, ya que cuanto más se sube más se van ampliando las perspectivas y, tras esas alturas, sobresalen otras, con nuevos valles y nuevos panoramas. Es un espectáculo muy común en nuestra tierra catalana, lo que le confiere un cierto parecido con Escocia...”

En todos los pueblos, el elemento más valioso que se ha conservado es la iglesia. A partir de la visita a las diversas iglesias, se puede llevar a cabo un intenso recorrido por el románico, el gótico, el barroco, el neoclásico e incluso el modernismo. Conviene destacar, por su gran interés, las iglesias románicas de Sant Pere de Savella y Sant Blai del Fonoll, además de los monasterios de Vallbona, Vallsanta y la Bovera, que configuran la denominada Ruta del Cister del valle del Corb.

“... Huelga decir con qué rapidez transcurre el tiempo en un país así, sobre todo si se tiene la suerte que yo he tenido de encontrar en él compañeros inmejorables, incapaces de confundir la cortesía con la afectación, ni la afabilidad con la grosería. Me voy con gran pesadumbre y con el firme propósito de regresar, si Dios quiere. Mejor elogio del país no sabría hacer.” ■

Notas:

El texto en negrita es una adaptación traducida del artículo publicado en la revista “La Renaixença” por el escritor erudito catalanista Josep Coroleu con motivo de su visita al valle del Corb a principios de agosto de 1892.

La otra parte del texto corresponde a una traducción del artículo de Jordi Blay “La conca del riu Corb”, publicado en el periódico El Punt el 17 de diciembre de 2000.

Vallfogona de Riucorb